

ปฏิบัติหน้าที่เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต แม้ไม่ละเมิดแต่รัฐยังต้องรับผิดชอบ !

โดย ลุงถูกต้อง

“หลักความรับผิดชอบโดยปราศจากความผิด” อาจไม่ค่อยคุ้นหูมากนัก แต่หลักการนี้สำคัญและคุ้มครองประชาชนที่ได้รับความเสียหายหรือรับผลกระทบจากการจัดทำบริการสาธารณะหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งการรับภาระสาธารณะเกินสมควรกว่าบุคคลทั่วไป และการรับความเสี่ยงภัยเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งวันนี้ ... จะมาคุยกันถึงเรื่องการรับความเสี่ยงภัยจากการปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมผู้ร้าย

ทั้งนี้ หลักความรับผิดชอบโดยปราศจากความผิดและทฤษฎีความเสี่ยงภัยมาจากแนวคิดที่ว่า รัฐมีอำนาจในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามกฎหมาย แต่หากการดำเนินกิจกรรมบางลักษณะก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยหรืออันตรายซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน และประชาชนบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับภัยนั้นเป็นกรณีพิเศษ แม้รัฐจะไม่ได้กระทำความผิดใด ๆ ก็ตาม รัฐก็ต้องรับผลในการกระทำนั้น รวมทั้งต้องเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยนั้นด้วย

ลุงถูกต้องได้นำคดีตัวอย่างที่รัฐต้องรับผลในการกระทำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นไปตามหลักการข้างต้นมาให้ศึกษากันครับ !

ประเด็นปัญหา : บุตรชายของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง (บิดา-มารดา) ถูกชุดปฏิบัติการปิดล้อมตรวจค้น พิสูจน์และจับกุมบุคคลตามหมายจับ (เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หรือ กอ.รมน. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี) ยิ่งจนถึงแก่ความตาย ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า บุตรของตนมิใช่บุคคลตามหมายจับและมีได้กระทำความผิด (นายบีเป็นบุคคลตามหมายจับในข้อหา ร่วมกันก่อการร้าย) จึงฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เพื่อขอให้สำนักนายกรัฐมนตรี (ผู้ถูกฟ้องคดี) ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดชดเชยค่าเสียหาย ซึ่งเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครอง

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาว่า : เมื่อบุตรของผู้ฟ้องคดีถูกยิงเสียชีวิตเป็นผลมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการปิดล้อมตรวจค้นพิสูจน์และจับกุม โดยขณะปฏิบัติหน้าที่ได้พบกลุ่มของผู้ตาย ซึ่งตม้นำกระสุนปืนในพื้นที่ป่า และเกิดการปะทะกันระหว่างหลบหนี ทั้งนี้ จากผลการตรวจพิสูจน์และพยานหลักฐานต่าง ๆ ฟังได้ว่าผู้ตายมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการก่อการร้าย ไม่มีประวัติอาชญากรรม ไม่พบสารเสพติด โดยพบอาวุธปืนเล็กกล จำนวน 1 กระบอก และพบลูกกระเบิด 1 ลูก (ด้านใช้งานไม่ได้) อยู่ในกระเป๋ากางเกง แต่ไม่พบ DNA ของผู้ตายที่อาวุธปืน ทั้งผู้ตายเป็นเพียงเยาวชนอายุ 18 ปี จึงยังไม่มีน้ำหนักพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ตายยิงปะทะกับเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการ

อย่างไรก็ตาม เมื่อบริเวณที่เกิดเหตุเป็นป่าละเมาะ โดยเจ้าหน้าที่ได้รับรายงานว่าบุคคลตามหมายจับมีการเคลื่อนไหวเข้ามาในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งแม้จะฟังได้ว่าผู้ตายมิได้ยิงปะทะกับเจ้าหน้าที่ แต่ในสถานการณ์เช่นนี้ เจ้าหน้าที่ย่อมชอบที่จะใช้สิทธิป้องกันตัวโดยการยิงต่อสู้ กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อผู้ตาย ทั้งนี้ แม้การปฏิบัติหน้าที่จะเป็นไปเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามหมายจับโดยชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่สำนักนายกรัฐมนตรีก็ต้องรับผิดชอบจากการใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ผู้ก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยหรืออันตรายแก่ราษฎรคือผู้ตาย อันถือเป็นความรับผิดอย่างอื่นของรัฐ (รับผิดชอบโดยปราศจากความผิด) อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย สำนักนายกรัฐมนตรีจึงต้องเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสอง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 969/2566)

สรุปได้ว่า : กรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจตามกฎหมายอันมีลักษณะก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยหรืออันตรายแก่ประชาชน แม้จะดำเนินการโดยชอบหรือไม่เข้าลักษณะการกระทำละเมิด แต่หน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ยังต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลัก “ความรับผิดชอบโดยปราศจากความผิดและทฤษฎีความเสี่ยงภัย” นั้นเองครับ

(ปริกษาการฟ้องคดีปกครองได้ที่ “สายด่วนศาลปกครอง 1355”)